

MUSTAQILLIK YILLARIDA DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDA AMALIGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR

Umarova Musharraf Yunusaliyevna

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, Ijtimoiy fanlar kafedrası assistenti

Diyoraxon No'monjonova

Farg'ona Jamoat Salomatligi Tibbiyot Instituti 1-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15512801>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgan 1991-yildan boshlab davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan asosiy islohotlar tahlil qilinadi.

Maqolada boshqaruv organlarini modernizatsiya qilish, huquqiy asoslarni kuchaytirish, raqamli transformatsiya, byurokratiya kamaytirish va ochiq boshqaruv tamoyillari asosida olib borilgan chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, mustaqillik, davlat boshqaruvi, islohotlar, raqamli transformatsiya, ochiq boshqaruv, byurokratiya kamaytirish.

REFORMS IMPLEMENTED IN THE SYSTEM OF STATE ADMINISTRATION DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

Abstract. This article analyzes the main reforms implemented in the public administration system since the Republic of Uzbekistan gained independence in 1991. The article examines the measures taken to modernize administrative bodies, strengthen the legal framework, digital transformation, reduce bureaucracy, and implement open governance principles.

Keywords: Uzbekistan, independence, public administration, reforms, digital transformation, open governance, reduce bureaucracy.

РЕФОРМЫ, ПРОВЕДЕННЫЕ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ЗА ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

Аннотация. В статье анализируются основные реформы, проведенные в системе государственного управления с 1991 года, когда Республика Узбекистан обрела независимость. В статье рассматриваются меры, принимаемые по модернизации органов государственной власти, укреплению правовой базы, цифровой трансформации, сокращению бюрократии и внедрению принципов открытого управления.

Ключевые слова: Узбекистан, независимость, государственное управление, реформы, цифровая трансформация, открытое управление, сокращение бюрократии.

Kirish

1991-yil 1-sentabrda mustaqillikka erishgan O'zbekiston Respublikasi suveren davlat sifatida o'zining boshqaruv tizimini yangilash, demokratik tamoyillarni chuqurlashtirish va samarali boshqaruv organlarini barpo etishga kirishdi. Dastlabki yillarda hokimiyat bo'linish tamoyili, vazirlik hamda idoralar funksiyalarini qayta aniqlash, mahalliy boshqaruv tuzilmalarini mustahkamlash kabi islohotlar amalga oshirildi. 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlat boshqaruvining huquqiy asoslarini belgilab berdi. Konstitutsiyada: Davlat boshqaruvining demokratik, huquqiy va ijtimoiy tamoyillari mustahkamlandi. Hokimiyatlar bo'linishi prinsipi (qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati) amaliyotga kiritildi. Konstitutsiya nafaqat yangi mustaqil davlatning asosiy qonuniy hujjati, balki uning xalqaro miqyosdagi huquqiy mavqeini belgilab, davlat boshqaruv tizimini shakllantirdi. Uning ahamiyati bir nechta asosiy jihatlarida o'z ifodasini topadi.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, Konstitutsiya davlatning suverenitetini mustahkamladi va uning asosiy tamoyillarini, fuqarolarning huquq va erkinliklarini aniq belgiladi. Konstitutsiya orqali yangi davlatning huquqiy tizimi tashkil etilib, xalqaro maydonda O'zbekistonning suvereniteti tan olindi.

Asosiy qism

Huquqiy asoslarni kuchaytirish. Konstitutsiyaviy islohotlar (1992, 2002, 2017, 2023) orqali davlat hokimiyati tarmoqlari o'rtasida vakolatlar aniq belgilandi. So'nggi o'zgartirishlar inson huquqlari, qonun ustuvorligi va sud mustaqilligini kuchaytirishga qaratildi. 2023-yilgi konstitutsiyaviy islohotlar orqali O'zbekiston ijtimoiy davlat maqomini mustahkamladi. Qonun ijodiy jarayonlarida parlament vakolatlari kengaytirildi. Senat va Qonunchilik palatasi faoliyati takomillashdi, qonunlar muhokamasiga fuqarolar va jamoat tashkilotlarining jalb etilishi oshdi.

Konstitutsiya iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarni amalga oshirishda huquqiy poydevor bo'ldi. Xususi mulkni tan olish, erkin bozor iqtisodiyotiga asoslangan qonunlar, shuningdek, ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya kabi sohalarda davlatning mas'uliyatini belgilovchi me'yorlar kiritildi. Konstitutsiya fuqarolik jamiyatining rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga xizmat qildi. U fuqarolarning davlatni boshqarishda ishtirok etish huquqini, mustaqil ommaviy axborot vositalarini, nodavlat tashkilotlarining faoliyatini ta'minladi. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish va demokratik tamoyillarga asoslangan yangi hokimiyat tizimini shakllantirish zaruriyati yuzaga keldi.

Ma'muriy-teritorial boshqaruv islohotlari. Hokimliklar tizimi takomillashtirildi, hokimlarning vakolatlari aniq belgilandi, mahalliy kengashlarning roli oshirildi.

Hokimlar endilikda kengashlar oldida hisobot berish majburiyatiga ega. Bu esa mahalliy hokimiyat organlarining mas'uliyatini oshirdi. 2020-yildan boshlab mahalliy budjetlar mustaqil shakllantirilmoqda. Mahalliy daromad manbalari kengaytirilib, aholi ishtirokida budjetlarni shakllantirish tajribalari ("participatory budgeting") joriy etildi.

Byurokratiya kamaytirish va soddashtirish. "Yagona darcha" tamoyili asosida davlat xizmatlari elektron shaklda ko'rsatilmoqda. 2023-yil holatiga ko'ra, 250 dan ortiq xizmatlar my.gov.uz portali orqali taqdim etilmoqda. Bu orqali xizmatlar ko'rsatish muddati qisqardi, hujjat topshirish va olishda qulayliklar yaratildi.

Litsenziyalash tartibotlari soni 50% ga qisqartirildi. Ruxsatnoma olish jarayonlari onlayn shaklga o'tkazildi. 2021–2024 yillarda tadbirkorlik subyektlari uchun 80 dan ortiq ruxsatnoma va sertifikatlar bekor qilindi yoki soddalashtirildi.

Davlat xizmatini modernizatsiya qilish. Davlat xizmatchilari uchun yagona kadrlar siyosati ishlab chiqildi. Test sinovlari, ochiq tanlovlar orqali kadrlar tanlovi yo'lga qo'yildi.

Hozirda har yili minglab davlat xizmatchilari professional rivojlanish kurslarida qatnashmoqda. "Xalq qabulxonalari" instituti tashkil etildi. Har bir fuqaroga murojaat qilish imkoniyati berildi, shikoyatlar ochiq tizim orqali kuzatib borilmoqda. 2022-yil davomida 2 milliondan ortiq murojaat qayd etilib, ularning aksariyatiga ijobiy yechim topildi.

Raqamli transformatsiya. "Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali" (my.gov.uz) orqali elektron hukumat xizmatlari aholiga qulaylik yaratmoqda. Statistika bo'yicha, 2024-yil oxirida foydalanuvchilar soni 15 milliondan oshdi. Mobil ilovalar orqali xizmatlardan foydalanish imkoniyati kengaytirildi.

Milliy elektron identifikatsiya tizimi – ID-kartalar joriy qilinib, fuqaroning raqamli profilini shakllantirish imkoniyati yaratildi. Elektron imzo va mobil identifikatsiya tizimi fuqarolarga masofadan turib davlat xizmatlaridan foydalanish imkonini berdi.

Ochiq boshqaruv va korrupsiyaga qarshi islohotlar. Davlat xaridlari elektron savdolar orqali amalga oshirilmoqda. "E-auksion" va "etender.uz" tizimlari orqali minglab tenderlar o'tkazilmoqda. Bu esa davlat xarajatlarining ochiqligini ta'minlamoqda.

Antikorrupsiya agentligi tashkil etilib, idoralararo hamkorlik asosida korrupsiyaga qarshi monitoring tizimi ishlab chiqildi. Maxsus reyestrlar, deklaratsiyalar, manfaatlar to'qnashuvini aniqlash mexanizmlari joriy qilinmoqda.

Xulosa

Mustaqillik davrida O'zbekiston davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlar institutsional barqarorlik, fuqarolar manfaatlarini himoya qilish va samaradorlikni

oshirishga qaratildi. Konstitutsiyaviy va ma'muriy-territorial islohotlar, raqamli transformatsiya hamda ochiq boshqaruv choralari mamlakat boshqaruvining raqobatbardoshligini va xalqaro reytinglardagi o'rnini yaxshiladi. Kelgusida ham islohotlarning davom etishi demokratik boshqaruv, shaffoflik va innovatsiyalar asosida chuqurlashishini ta'minlaydi. Hokimiyat tizimini takomillashtirish jarayoni O'zbekistonning demokratik rivojlanishi va davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishga xizmat qildi. Islohotlar davomida hokimiyatning alohida bo'linishi, prezidentning vakolatlari, mahalliy boshqaruv tizimi va iqtisodiy sohada amalga oshirilgan islohotlar davlatning barqaror rivojlanishiga zamin yaratdi. Shuningdek, axborot texnologiyalarini joriy etish va xalqaro aloqalarning rivojlanishi O'zbekistonni dunyo maydonida yanada mustahkamladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (1992, 2002, 2017, 2023 yillar).
2. "Davlat boshqaruvi to'g'risida"gi qonun, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezident qarorlari va farmonlari majmuasi (1991–2024).
4. "Elektron hukumat" rivoji bo'yicha milliy dastur (2018–2025).
5. Oliy Majlis Qonunchilik palatasi axborotlari, 2023.
6. Jahongir Ortiqov. "Davlat xizmatini modernizatsiya qilish strategiyasi". Toshkent, 2021.
7. Umarova, M. (2023). TEMURIY MALIKA GAVHARSHODBEGIM TUG'ILGAN OILA VA UNING AMIR TEMUR DAVRIDAGI HAYOTI. *Farg'ona davlat universiteti*,(6), 70-70.
8. Yunusaliyevna, U. M. (2024). AYOLLAR GINEKOLOGIYASI, HAYZ SIKLI UNDAGI KASALLIKLARNI DAVOLASH USULLARI VA ULARNI DAVOLASHDAGI HOZIRGI ZAMON INNOVATSIYALARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 44(7), 142-147.
9. Ҳасанов, М. Н., Бошмонов, С. У., & Жонибеков, Т. О. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ ИЛМ-ФАНЛАР ТАСНИФИДА АҲЛОҚИЙ ВА ДИНИЙ ҚАРАШЛАРИНИНГ ТАҲЛИЛИ. *Academic research in educational sciences*, 3(TSTU Conference 1), 608-613.
10. Umarova, M. Y. (2024). Onalar salomatligi-kelajak poydevori. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 7(5), 124-127.

11. Umarova, M. (2024). TEMURIYLAR DAVLATIDA GAVHARSHODBEGIMNING BUNYODKOR SHAXS SIFATIDA TUTGAN O ‘RNI. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(1), 21-24.